

Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van Litop B.V.

Overwegende:

- dat Litop B.V. verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn studenten en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan studenten die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij Litop B.V. op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met studenten attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat Litop B.V. een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen Litop B.V. werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat Litop B.V. in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor Litop B.V. werkzaam is (dan wel voor een samenwerkend ROC of AOC) en die in dit verband aan leerlingen van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder student in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- het privacyreglement van Litop B.V. (D17.140 Privacyreglement Litop Opleidingen).

Stelt de volgende Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling vast.

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen: het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is. Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs/de leerplichtambtenaar (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

¹ Waar wordt gesproken over leerplicht(ambtenaar) moet ook gelezen worden RMC. Dat staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. Doel van de RMC-functie is het scheppen van voorwaarden voor jongeren om de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te bereiken. Het betreft hier jongeren tot 23 jaar. Deze jongeren kunnen begeleiding krijgen van een RMC-consulent.

² Een leerplichtambtenaar is in dezen autonoom in zijn beslissing.

³ De kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een situatie verkeren die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. Er moet onderzocht worden in dat geval in een gesprek met

ouders/verzorgers of er (nog meer) kinderen bij ouders/verzorgers wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie wordt besloten of er verdere actie ondernomen moet worden door de verdere stappen van de meldcode te zetten. Zie ook www.augeo.nl.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij het signaleren huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik gemaakt worden van het "Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg" (I. ten Berge en K. Eijgenraam; Nederlands Jeugdinstituut); Zie bijlage 1.

Leg in het dossier de volgende gegevens vast:

- datum, plaats, situatie en overige aanwezigen;
- signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort, ruikt;
- signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten;
- contacten die u gelegd hebt over deze signalen;
- stappen die worden gezet;
- besluiten die worden genomen;
- vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk.

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is.

Van contacten met de ouder over de signalen kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van uzelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder daardoor het contact met u zal verbreken.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig thuis

Bespreek de signalen met een deskundige collega. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig thuis, het advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling:

www.veiligthuis.nl

Stap 3: Gesprek met de student (of ouder bij minderjarigheid)

Bespreek de signalen met de student. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de leerling, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig thuis.

1. leg de student het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. nodig de student uit om een reactie hierop te geven;
4. kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.

Let op zorgvuldige verslaggeving en voer dit gesprek nooit alleen.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de student, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de student, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de student door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling (of ouder) het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw student en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,)

² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Melden en bespreken met de student (of ouder)

Kunt u uw student niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij Veilig thuis: www.veilighuis.nl
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met Veilig thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Bespreek uw melding vooraf met uw student (vanaf 12 jaar) en of met de ouder (als de student nog geen 16 jaar oud is).

1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. vraag de leerling (of ouder) uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren van de leerling / ouder, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw student of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de student (of ouder) over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de student, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling daardoor het contact met u zal verbreken.

Belangrijk om te weten bij de te nemen stappen

- Als er signalen en vermoedens ontstaan van een ERNSTIG misdrijf is het verstandig om de te zetten stappen, al dan niet via Veilig thuis, af te stemmen met de interventies van de politie.
- In geval van vermoeden van kindermishandeling zal de beroepskracht doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook moeten overwegen of een melding zou moeten worden gedaan in de 'Verwijsindex'. Overweeg bij elke stap die genomen wordt, of melding in de Verwijsindex noodzakelijk is. De verwijsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met het zelfde kind te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Er wordt met nadruk op gewezen dat het niet gaat om een keuze tussen een melding in de verwijsindex of de meldcode, maar dat beide acties bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar kunnen ondersteunen.
- Het signaleren zelf is geen stap in dit stappenplan, maar wordt gezien als een grondhouding die in ieder contact met leerling en ouders wordt verondersteld. De stappen wijzen de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- De volgorde van de stappen is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij besluit een melding te doen. Sommige stappen zullen soms wel twee of drie keer worden gezet.
- Wanneer alle benodigde stappen ondernomen zijn, is het belangrijk om het proces te blijven volgen en te bekijken of de hulp tot verbetering heeft geleid.
- Bij specifieke vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling moeten de stappen soms nader worden ingekleurd. Bijvoorbeeld in het geval van signalen van seksueel geweld of van vrouwelijke genitale verminking. Voor dit laatste

wordt verwezen naar het 'Gespreksprotocol Meisjesbesnijdenis' van Pharos. Voor de omgang met signalen van eengerelateerd geweld verwijzen we naar de handleiding voor de aanpak van de Federatie Opvang en Movisie.

Verantwoordelijkheden van Litop B.V. voor het scheppen van een randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt Litop B.V. er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en in de kring van studenten bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zonodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop Litop B.V. zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door leerlingen (of ouders) in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

De directie is eindverantwoordelijke. Dit wil niet zeggen dat alle bovengenoemde activiteiten ook door de directie uitgevoerd dienen te worden. De directeur is wel regisseur die tot een goede taakverdeling komt, op basis van expertise, kwaliteiten en interesses van zijn medewerkers.

De docent zet zich in om:

- signalen te herkennen die wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- te overleggen met de directie bij zorg over een student aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uit te voeren die zijn voortgekomen uit het overleg met de directie, zoals observeren of een gesprek met de student (of ouder) of externe instantie;
- de resultaten te bespreken van de genomen stappen met de directie;
- alles vast te leggen in het dossier van de student.

De directie en andere medewerkers zijn niet verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouder of kind (begeleiding).

Toelichting meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Litop B.V.

Betrokkene als slachtoffer, getuige of pleger

De betrokkene, dit wil zeggen de persoon met wie de beroepskracht professionele contacten onderhoudt (in onderwijs veelal het kind en/of ouders/verzorgers), zal niet altijd het slachtoffer zijn van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. De betrokkene kan ook als vermoedelijk pleger, of in het geval van een jeugdige betrokkene, als getuige, bij huiselijk geweld of kindermishandeling betrokken zijn.

Veilig thuis

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met Veilig thuis, het advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij Veilig thuis is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken met de ouders over de signalen.

Adviesgesprekken

Bij het vragen van advies zet Veilig thuis zelf geen stappen in de richting van de ouder of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager. Alle melders van een vermoeden van kindermishandeling worden door Veilig thuis geïnformeerd over wat er met hun informatie is gedaan. Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme gegevens, voor een adviesgesprek heeft u uw beroepsgeheim dus niet te verbreken.

Melding

Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, neemt Veilig thuis de zaak over. Ze houden melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang gezet worden. Bij een melding moeten kindgegevens worden verstrekt, omdat Veilig thuis anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Als hoofdregel geldt dat de beroepskracht, voordat hij een melding doet, contact zoekt met de ouder over de melding. Hij legt hem uit dat hij een melding wil doen, wat een melding voor de ouder/kind betekent en wat het doel van de melding is. Laat de ouder merken dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dan gaat de beroepskracht over de bezwaren in gesprek en bekijkt hij hoe hij aan deze bezwaren tegemoet kan komen. Blijven de bezwaren desondanks overeind, dat maakt de beroepskracht een afweging. Hij weegt de aangevoerde bezwaren af tegen de noodzaak om de ouder of een ander tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen. Daarbij betreft hij in ieder geval de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de ouder of een ander daartegen te beschermen.

Op deze manier spant de beroepskracht zich in om toestemming van de ouder te krijgen. Alleen in gevallen waarin dit hem niet lukt, ook niet nadat hij in gesprek is gegaan over de bezwaren, komt het doen van een melding zonder toestemming van de ouder in beeld. Voordat de beroepskracht het besluit neemt, bespreekt hij het altijd met een deskundige collega en zonodig ook (op basis van anonieme gegevens) met Veilig thuis. De wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een student vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan de beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van een melding). Van het vragen van toestemming kan dus worden afgezien in verband met de veiligheid van het kind, de beroepskracht of die van anderen.

Gesprek met kinderen

Ook als een kind nog jong is, kan het van belang zijn dat de beroepskracht het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk of te belastend voor hem is. De beroepskracht beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega of met Veilig thuis.

Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat de ouders daarbij aanwezig zijn, zodat het kind zich vrij kan uiten. Een leerkracht zal zonder veel omhaal gewoon een gesprekje kunnen voeren met zijn leerling. Bij een gesprek tussen een kind (van nog geen 12 jaar oud) en de jeugdarts, geldt dat ouders hierover vooraf wel behoren te worden geïnformeerd. Maar in verband met de veiligheid van het kind, van de leerkracht of die van anderen, kan worden besloten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat ouders hierover van te voren geïnformeerd worden.

Gesprek met ouder(s)

Normaal gesproken zal er, als het om een minderjarige gaat, altijd een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijkwjs betrokken zijn bij huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. Ouders behoren als regel te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen. Bijvoorbeeld als de beroepskracht redenen heeft om aan te nemen dat hij het kind dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het kind van school zullen halen, of dat het geweld zal escaleren.

Wie meldt aan?

Een melding bij Veilig thuis wordt in principe op naam gedaan. Dat betekent dat ook ouders te weten zullen komen door wie er gemeld is. Reden is dat ouders, die niet te horen krijgen wie de melder is, vaak veel energie steken in het achterhalen van de identiteit van de melder. Het is dus wenselijk zo open mogelijk om te gaan met de melding. Soms is dit echter niet verstandig. Op grond van wettelijke regels heeft u in onderstaande gevallen het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin:

- Als de bekendmaking van uw naam een bedreiging vormt of kan vormen voor het gezin of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin, of
- een bedreiging vormt of kan vormen voor u zelf of voor uw medewerkers, of
- als het uw vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.

Als met u is afgesproken dat u anoniem blijft voor het gezin dan zorgt Veilig thuis er voor dat uw informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier uw identiteit niet kunnen achterhalen. Melders en informanten blijven nooit anoniem ten opzichte van Veilig thuis. De professional kan te maken krijgen met agressieve reacties van ouders of een totaal gebrek aan medewerking. Hierom zijn docenten vaak huiverig voor het melden bij Veilig thuis. Bespreek dus goed wie deze melding gaat doen en wie het meest belang heeft bij een goede vertrouwensrelatie met de ouders. Een maatschappelijk werker of jeugdverpleegkundige kan hier zeker over meedenken.

Beroepsgeheim, meldcode en meldplicht

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt benoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken. Een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan echter tot gevolg hebben dat een leerling die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht

meent dat vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim dus een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling of zijn ouders behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te breken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouder te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van het kind die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de leerling heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken, aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van het Ministerie van Justitie: www.huiselijkgeweld.nl/cgibin/beroepsgeheim.cgi

Belangrijk om alles goed vast te leggen in het dossier! Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de leerling een belangrijke rol. Leerlingen zitten over het algemeen in een afhankelijke positie waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld. Hierdoor zal een leerkracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt.

Verantwoordelijkheden bij implementatie

De bedoeling is dat de meldcode op schoolniveau specifiek omschrijft welke beroepskrachten geacht worden de stappen te zetten. Wordt dit bijvoorbeeld van individuele leerkrachten verwacht, of wijst men daarvoor de directie of intern begeleiders aan? Welke rol speelt het zorgteam en zorg- en adviesteam van de gemeente hierin? De code moet dus duidelijk maken welke functionarissen (intern en extern) kunnen worden geraadpleegd voor advies en ondersteuning bij het zetten van de stappen. Te denken valt aan een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling die binnen de eigen school werkzaam is.

Bestuur en schooldirectie:

- vaststellen van meldcode
- integreren in kwaliteitsbeleid bestuur en school
- opnemen in schoolplan en schoolgids
- informeren personeel, ouders en leerlingen over schoolbeleid

Randvoorwaarden:

- zorgdragen voor periodieke bespreking en uitwisseling van signalen.
- aanstellen aandachtsfunctionaris voor aandachtsgebied en taakomschrijving
- zorgdragen voor kennis en kunde van medewerkers met betrekking tot handelen
- eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en het tijdspad

Aandachtsfunctionaris:

- meldcode kennen en kunnen toepassen

- meldcode inbedden in de zorgstructuur van de organisatie
- overleg plegen met medewerker in de school die vermoedens heeft
- weten wanneer en met wie (intern/extern) overlegd kan/moet worden en wanneer verantwoordelijkheden overgedragen moeten worden
- de weg weten (sociale kaart kennen)
- eigen deskundigheid en die van collega's op niveau brengen en houden
- vaststellen van afspraken, taakverdeling en tijdspad
- verslaglegging (afspraken en uitvoering ervan)
- periodiek evalueren en eventueel bijstellen van meldcode en personeel informeren
- informeren leidinggevende

Alle medewerkers:

- inhoud meldcode kennen en handelen volgens bijbehorende route kunnen signaleren
- deskundigheid op niveau brengen en houden
- waken voor veiligheid van de leerling bij beslissingen
- overleg plegen met aandachtsfunctionaris in de school bij vermoedens
- de weg weten (intern/extern)
- uitvoeren van afspraken (bijvoorbeeld door observeren, gesprek) en terugkoppelen
- waarborgen continuïteit van het onderwijs en zorg
- zorgvuldige omgang (privacy)

Contacten (sociale kaart)

Naam	Functie / organisatie / website	Telefoon / mailadres
Leerplichtambtenaar	Gemeente	
Wijkagent	Politie	0900-8844
Verwijsindex- melden	Mogelijkheid tot melden: directie, IB, contactpersoon	

Extra informatie/nuttige adressen

www.meldcode.nl

www.veiligthuis.nl

www.rijksoverheid.nl

www.steunpunthuiselijkgeweld.nl

www.amk-nederland.nl

www.nji.nl

www.cjg.nl

www.zat.nl

Bijlage 1:

Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg (LIRIK-JZ)

www.nji.nl

www.nji.nl/nji/dossierDownloadstijdelijk/LIRIK_2011.pdf

De pdf-versie is ook beschikbaar via het stafbureau van SKOVV

LIRIK: zorgvuldig beslissen

In de jeugdzorg worden dagelijks ingrijpende beslissingen genomen over kinderen die – mogelijk – in een onveilige situatie opgroeien of zelfs slachtoffer zijn van kindermishandeling. Moet er actie ondernomen worden? Moet een melding verder worden onderzocht? Of moet een kind uit huis geplaatst worden? Dat zijn geen gemakkelijke beslissingen.

Veiligheid nu en in de toekomst

Bij het inschatten van de veiligheidssituatie van kinderen zijn twee vragen van groot belang: 1. Is het kind op dit moment veilig? 2. Welke risico's loopt het kind in de toekomst? Hiervoor moeten hulpverleners informatie verzamelen en systematisch in kaart brengen. Een checklist zoals de LIRIK is hierbij een handig hulpmiddel. Vervolgens is de vraag wat er moet gebeuren om het kind te beschermen, hoe je met ouders en kinderen praat over veiligheid en hoe je gezamenlijk kunt werken aan een thuissituatie waar kinderen veilig opgroeien.

De LIRIK in het kort

Aandachtspunten

De professional vult de LIRIK in op basis van de informatie die hij verzameld heeft in een gesprek met de ouders, het kind of andere betrokkenen. De vragen in de LIRIK zijn bedoeld als aandachtspunten. Dit betekent dat niet alles verplicht ingevuld hoeft te worden. Afhankelijk van de situatie is er meer of minder informatie beschikbaar.

Expliciet oordeel

De kernvragen en conclusies moet de professional wel altijd invullen. Dit maakt immers het oordeel van de hulpverlener expliciet. Ook als er weinig informatie beschikbaar is, komt hij tot een oordeel.

In gesprek met ouders en kind

De LIRIK kan de hulpverlener helpen om zijn conclusies met de ouders en het kind te bespreken. Het helpt hem helder uit te leggen tot welk beeld of oordeel hij is gekomen en op grond waarvan. Dit kan een uitgangspunt bieden voor een verder gesprek met ouders en kind.

Geen score

De LIRIK is een checklist. De verschillende antwoordopties zijn niet gekoppeld aan een puntenscore. De checklist maakt het oordeel van de hulpverlener en de argumenten die hij daarbij heeft wel expliciet (en stuurt deze inhoudelijk door relevante aandachtspunten te geven).

Voorkomt tunnelvisie en subjectieve beoordeling

De LIRIK is géén voorgestructureerde vragenlijst. Het geeft géén criteria of formules voor een objectief oordeel. Het is juist bedoeld om de hulpverlener te helpen om sterke kanten en problemen in een gezin tegen elkaar af te wegen. Het maakt zijn professioneel oordeel expliciet en helpt om zijn beslissingen te onderbouwen. Dit voorkomt een tunnelvisie en andere valkuilen van het ongestructureerd beslissen. Het richt de aandacht

van de medewerker bewust op de veiligheid van het kind en reikt hierbij aandachtspunten voor de oordeelsvorming aan.

Doel

Vermoeden van kindermishandeling onderkennen

De LIRIK is bedoeld om een vermoeden van kindermishandeling of een andere onveilige opvoedingssituatie te onderkennen en het risico op kindermishandeling in de nabije toekomst in te schatten. De checklist helpt de hulpverlener zijn professionele oordeel over het vermoeden van kindermishandeling en de mogelijke risico's te benoemen en onderbouwen.

Gestructureerd oordelen

De LIRIK is gericht op gestructureerde oordeelsvorming. Dat wil zeggen dat het de professional helpt om op grond van de beschikbare informatie systematisch de situatie te beoordelen. De checklist ondersteunt de professional bij het structureren, expliciteren en onderbouwen van zijn of haar professionele oordeel.

Geen beslisschema

De LIRIK is niet primair bedoeld om de informatieverzameling en besluitvorming te sturen. Zeker in een aanmeldingsfase kan de beschikbare informatie summier, gekleurd en weinig feitelijk zijn. Maar ook dan moet de professional een beeld vormen over wat er aan de hand is en wat de risico's voor het kind zijn. De LIRIK helpt bij het beoordelen van de situatie, niet bij het beslissen over wat er vervolgens moet gebeuren. Het is geen beslisschema of beslissingssturend instrument.

Voor wie?

De LIRIK is ontwikkeld voor professionals uit jeugdzorg en volwassenzorg die in hun dagelijks werk moeten beoordelen en beslissen over de veiligheid van kinderen en jongeren. Bijvoorbeeld:

- medewerkers van Bureau Jeugdzorg en van Centra voor Jeugd en Gezin;
- jeugdhulpverleners, artsen en verpleegkundigen van consultatiebureaus;
- pedagogisch medewerkers die zich bezighouden met jeugd- en opvoedhulp;
- schoolmaatschappelijk werkers;
- professionals in de (jeugd)-ggz;
- jeugdbeschermers;
- en hulpverleners in de vrouwenopvang.

De LIRIK kan ingezet worden bij kinderen en jongeren van alle leeftijden. Het instrument is dus niet specifiek voor het onderwijs bedoeld, maar kan daar wel gebruikt worden om een goede afweging te maken in het kader van de "Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling". Het instrument kan gebruikt worden om de risico's in te schatten. Laat het vaststellen of er werkelijk sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling over aan daarvoor opgeleide professionals (Jeugdzorg, AMK e.d.).

Inhoud

Huidige en toekomstige veiligheid

De LIRIK bestaat uit twee delen:

- Deel 1: Huidige veiligheidssituatie (directe veiligheid en onderkennen vermoeden van kindermishandeling)
- Deel 2: Welke risico's loopt het kind in de toekomst (risicotaxatie)

Het onderscheid tussen deze twee stappen is belangrijk. Soms worden alleen risicotaxatieinstrumenten gebruikt. Maar deze geven geen antwoord op de vraag of het kind 'op dit moment' ook veilig is omdat hiervoor andere vragen gesteld moeten worden.

Onderwerpen in LIRIK

Deel 1: Huidige veiligheidssituatie

- Directe veiligheid
- Omgang ouders – jeugdige
- Ontwikkeling jeugdige
- Risicofactoren (bijvoorbeeld: de ouders zijn zelf mishandeld, zijn verslaafd of negatief over het kind)
- Conclusie huidige veiligheidssituatie (zijn er aanwijzingen voor kindermishandeling?)

Deel 2: Risicotaxatie

- Wat kan er in de toekomst gebeuren? (risico's voor kindermishandeling)
- Zijn er beschermende factoren bij ouders en kind die de risico's verminderen? (bijvoorbeeld ouders die bereid zijn om te veranderen, of een sociaal vaardig kind)
- Conclusie risico's dat kind in de toekomst te maken krijgt met kindermishandeling.

Bij elke vraag kunnen hulpverleners verschillende antwoordopties aanvinken en een toelichting erbij geven. Deel 1 en deel 2 worden afgesloten met concluderende vragen over de huidige veiligheidssituatie en een inschatting van de risico's voor het kind in de toekomst.

Tips en valkuilen

Omdat het om ingrijpende beslissingen gaat over de veiligheid van het kind, zijn de volgende zaken van belang bij het gebruiken van de LIRIK.

Tips

- Hulpverleners en instellingen die de LIRIK gebruiken, dienen kennis te hebben over de inhoud en het gebruik van de LIRIK. Lees hiervoor vooraf de toelichting bij de LIRIK.
- Het is belangrijk dat de LIRIK wordt ingebed in bestaande werk- en begeleidingsprocessen. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer en hoe de LIRIK wordt gebruikt.
- Het is belangrijk dat medewerkers een training krijgen waarin ze leren om de LIRIK goed te gebruiken.
- Het is belangrijk dat de professionals ook in de praktijk worden begeleid om de LIRIK zo goed mogelijk te gebruiken.

Valkuilen

- Regelmatig verwachten hulpverleners dat de LIRIK tot een kant-en-klaar oordeel of besluit leidt. Dit is echter niet het geval. De LIRIK ondersteunt de professionele oordeelsvorming, maar de hulpverlener maakt altijd zélf de uiteindelijke afweging en beoordeling. Onduidelijkheid hierover leidt tot weerstand bij de hulpverleners omdat ze andere verwachtingen hebben. Zorg dus dat voor de medewerkers duidelijk is waar de LIRIK voor bedoeld is.
- De LIRIK leidt niet tot een objectief oordeel, maar tot een systematisch, weloverwogen en expliciet oordeel van de professional. Dat objectief oordeel moet je dus ook niet verwachten. Vertrouw dus als hulpverlener niet alleen op het invullen van het instrument, maar zorg ook voor intern overleg en goede werkbegeleiding.

Bijlage 2: teksten studiegids / website / nieuwsbrief docenten

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Als onderwijsinstelling kunnen we te maken krijgen met leerlingen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Dat brengt altijd schrik en zorg met zich mee. Daarom maakt onze instelling gebruik van de "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling". Vanaf 1 juli 2013 zijn alle beroepskrachten wettelijk verplicht deze meldcode te gebruiken bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. De meldcode beschrijft wat medewerkers van de school moeten doen bij vermoedens van geweld of mishandeling.

Om dit zorgvuldig te laten gebeuren, wordt gebruik gemaakt van een stappenplan:

- Stap 1: In kaart brengen van signalen (vaak door de leerkracht).
- Stap 2: Overleggen met een collega (vertrouwenspersoon, de intern begeleider en directie) en eventueel raadplegen van Veilig thuis.
- Stap 3: Gesprek met de betrokkene (altijd samen met een lid van het management).
- Stap 4: Wegen van de signalen van geweld of mishandeling.
- Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden bij Veilig thuis.

Uiteraard streven wij er naar dat elke stap besproken wordt met de ouder(s) / verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van de leerling, af te zien.

Geen meldplicht

Een verplichte meldcode is iets anders dan een meldplicht. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden van geweld of mishandeling melden bij andere instanties. Die verplichting bestaat niet bij een meldcode. De beslissing om vermoedens van huiselijk geweld of mishandeling wel of niet te melden, neemt de professional. Het stappenplan van de meldcode biedt hem of haar houvast bij die afweging.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen.

Voorbeeldtekst voor in b.v. nieuwsbrief docenten

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Vanaf 1 juli 2013 is iedere school wettelijk verplicht te werken met een 'meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'. Reden is dat het helaas voorkomt dat leerlingen te maken krijgen met huiselijk geweld of mishandeling. Onderzoek heeft aangetoond dat de signalen nog te vaak over het hoofd worden gezien, of niet herkend worden. Doel van de meldcode is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van dit soort geweld.

De meldcode bevat een stappenplan die beroepskrachten stap voor stap door het proces leidt, van signaleren tot aan het moment dat er eventueel een beslissing genomen wordt over het doen van een melding bij een officiële instantie: Veilig thuis.

De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem of haar verwacht wordt en hoe hij/zij, rekening houdend met het beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Uiteraard streven wij er naar dat dit altijd besproken wordt met de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van de leerling, af te zien.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen.
We gaan hiervoor een link maken naar onze website!